

Enrolment policy - Tongan

Tu'utu'uni ki he lēsisita-huú

Fakamatala ma'ae ngaahi mātu'á

'Oku ngāue'aki 'a e tu'utu'uni ki he Lēsisita-hū 'a e Fānaukó ki he Ngaahi 'Apiako Pule'anga NSW ke tokoni ki he ngaahi 'apiakó ke feau honau ngaahi fatongia 'i he *Lao ki he Akó 1990* – ke fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e faingamālie 'o e toko taha kotoa pē 'i he 'apiako honau feitu'ú. 'Oku toe fakahoko foki 'e he tu'utu'uni' ki he kau ngāue mo e komiunitii' ha founga lēsisita-hū 'oku 'ata ki tu'a.

Ko e hā ne toe fakalelei'i ai 'a e tu'utu'uni lēsisita-huú?

'I he pule'anga NSW, 'oku lahi e ngaahi komiunitii' 'oku nau liliu. Ko e ni'ihi 'oku nau tupu 'i he vave na'e te'eki ai ke 'asi pehē 'i mu'a. Ko e ngaahi 'apiako 'e ni'ihi ne nau fa'a lava 'o tali 'a e ngaahi lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá, 'oku 'ikai hanau toe faingamālie ke fai pehē.

'Oku fa'u 'a e tu'utu'uni ne fakalelei'i' ke pou pou'i e ngaahi 'apiakó ke nau tokanga'i e ngaahi kole lēsisita-hū kotoa pē, 'o faka'ai'ai 'a e leleiangē 'o e faitatau 'a e fai tu'utu'uni' pea fakapapau'i 'oku mahino ki he ngaahi mātu'á 'a e ngaahi me'a 'oku fai ai e fili' fekau'aki mo e lēsisita-huú.

Ko e hā 'a e ngaahi liliú?

The enrolment cap

Ko e The enrolment cap ko e tokolahi ia 'o e fānauako 'oku lava ke lēsisita-hū 'i ha 'apiako 'o fakatefito 'i he lahi 'o e tamaiki ako tukupau he 'apiakó. 'Oku tala mai 'e he the enrolment cap pe 'e ala lava pe 'ikai 'e he 'apiakó 'o tali ha lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá. 'Oku 'ikai ko ha tāketi pe ko ha fakangatangata ia ki he tokolahi 'o e ngaahi lēsisita-hū mei he feitu'u ko iá 'e lava 'e he 'apiakó 'o tali'.

'E 'i ai 'a e cap 'e fokotu'u 'e he potungāue mei he Term 4 2019 ki he 'apiako taki taha ki hono tali 'a kinautolu mei honau feitu'u taki taha.

'I he the enrolment cap 'e 'i ai e ngaahi faingamālie lēsisita-hū kuopau ke tuku tafa'aki ma'ae tokolahi 'o e fānauako mei he feitu'u ko iá 'oku ngalingali te nau fiema'u ke lēsisita-hū he lolotonga e ta'ú. Ko e ngaahi faingamālie lēsisita-hū 'oku tuku ki tafa'aki' 'oku ui ia ko e the buffer. 'I he 'uhinga ko iá, 'e 'ikai ke tali 'e ha 'apiako ha fānauako mei tu'a mei he feitu'u ko iá 'i he taimi ko ia 'oku a'u ai ki he the buffer, tukukehe 'o ka 'i ai ha ngaahi tu'unga anga-makehe..

Sivi poini-100 'a e tu'asila nofo'angá

Ko e ngaahi mātu'a ko ia 'oku nau palani ke lēsisita-hū 'enau tamá 'i ha 'apiako 'oku mei a'u ki he buffer pe cap pe kuo a'u ki he buffer pe cap, 'e kole kiate kinautolu ke fakakakato 'a e sivi poini-100 'a e tu'asila nofo'angá ke fakapapau'i 'oku nau nofo 'i loto 'i he 'ēlia ko ia kuo vahe'i ke 'atā ke hū ki he 'apiakó. 'Oku 'uhinga 'eni ke fiema'u e ngaahi mātu'á ke 'oatu e ngaahi tohi-ngāue ke fakapapau'i'aki 'a e tu'asila nofo'angá 'o e ki'i tamasi'i'/'ta'ahiné.

Koe'uhi' ke fiema'u pē 'e he ngaahi 'apiakó 'a e ngaahi fakamatala ko ia 'oku 'aonga ki he lēsisita-hū 'a e tamasi'i'/'ta'ahiné, 'oku 'i ai leva 'a e lisi 'o e ngaahi tohi-ngāue kuo tali ki hono sivi ko ia 'o e tu'asila nofo'angá 'oku ma'u ia 'i he kupengaope 'a e 'apiakó pe potungāue 'i he <https://education.nsw.gov.au/policy-library/policies/enrolment-of-students-in-nsw-government-schools>.

Ngaahi tu'unga 'oku fai 'aki 'a e fili ke lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá

'Oku mahino he taimi' ni hono fakamu'omu'a 'o e ngaahi lēsisita-hū 'o e tokoua/tuonga'ane/tuofefine ('o ka malava) pea ko e ngaahi tu'unga ke fai'aki 'a e fili lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá 'oku 'ikai kau ai 'a e lavame'a, fakahokome'a pe poto 'a e tokotaha akó.

Ko e hā e me'a 'oku 'ikai liliú?

'E kei hoko atu pē hono lēsisita-hū 'e he ngaahi 'apiakó 'a e fānauako 'oku nau nofo 'i he feitu'u ko iá 'o tatau ai pē pe ko e hā 'a e tu'unga cap 'a e 'apiakó.

'Oku 'ikai ha liliu 'a e ngaahi totonu lēsisita-hū 'a e ngaahi tokoua/tuonga'ane/tuofāfine 'o e fānauako 'oku 'ikai nofo 'i he feitu'u ko iá. 'I he ngaahi 'apiako 'oku 'i ai e ngaahi faingamālie, 'e fakakaukau'i tautaha pē 'a e kole lēsisita-huú 'i hono ngaahi lelei taki taha, kau ai kapau 'oku 'i ai ha tokoua/tuonga'ane/tuofāfine 'oku lolotonga ako 'i he 'apiakó. Kapau 'oku te'eki ai ke fonu 'a e 'apiakó, 'e fakamu'omu'a leva 'a e ngaahi kole lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá 'a e ngaahi tokoua/tuonga'ane/tuofāfine 'o e fānauako 'oku nau lolotonga ako 'i he 'apiakó.

'E kei hokohoko atu pē 'e he ngaahi 'apiakó 'a e pou pou mo e fale 'i 'o e ngaahi fāmili' lolotonga e ngāue ki he lēsisita-huú, kau ai hono vakai'i e ngaahi tūkunga anga-makehe mo mālohi tautautefito ki he fānauako tu'u-laveangofuá mo honau ngaahi fāmili'.

'E kei hokohoko atu foki 'e he ngaahi 'apiakó 'a hono ngāue totonu'aki mo hu'ufataha'aki e ngaahi tu'utu'uni' 'i hono ngāue'aki e ngaahi founa-ngāue 'oku 'ata-ki-tu'a mo taliui, 'i hono fai e ngaahi tu'utu'uni fekau'aki mo e ngaahi kole lēsisita-huú. 'Oku 'i ai e totonu 'a e ngaahi mātu'á ki he tangi ke fakapapau'i pe na'e ngāue'aki 'a e ngaahi founa-ngāue kuo fakahaá, 'i ha founa fakahoko ngāue 'oku totonu.

Ka ko e hā 'a e 'uhinga ma'aku 'o e ngaahi liliú?

Fēfē kapau kuo 'osi lēsisita-hū 'eku tamá ka 'oku 'ikai kemau nofo 'i he loto 'ēlia 'atā-ke-hū ki he 'apiakó?

'E kei lēsisita-hū pē ho'o tamá he 'apiakó he ko e tu'utu'uni kuo fakalelei'i 'oku 'ikai uesia ai 'a e fānauako ia kuo nau 'osi lēsisita-hū he ngaahi 'apiako Pule'anga NSW.

Na'a mau 'i he loto 'ēlia 'atā-ke-huú 'i he taimi na'e lēsisita-hū ai 'eku tamá 'i he 'apiakó. Kuo liliu ki mui 'e he potungāué 'a e fakangatangá 'o e 'apiako pea kuo 'i tu'a ai homau nofo'angá he taimi ni mei he 'ēlia 'atā-ke-huú. 'Oku 'i ai 'eku fānau kehe pea 'oku ou fiema'u kotoa kinautolu ke nau 'alu ki he 'apiako tatau.

Ko e hā e ngaahi me'a ke u fili ai'?

'I he taimi 'e ni'ihī 'oku fiema'u ki he potungāué ke nau fai e ngaahi liliu ki he 'ēlia 'atā-ke-hū 'o lēsisita-hū ki he 'apiakó. 'Oku lava ke 'uhinga 'eni ko ha fāmili 'oku 'i ai 'enau tama pe fānau ne 'osi lēsisita-hū ka kuo nau 'i tu'a 'eni mei he 'ēlia 'atā-ke-hū 'o e feiu'u ko iá. 'I he taimi 'oku hoko ai 'eni', 'e kei malava pē 'e he fāmili' ke lēsisita-hū fakataha 'i he 'apiakó 'a e fanga tokoua/tuonga'ane/tuofāfine, 'o tatau ai pē pe kuo laka 'i he buffer pe cap 'a e 'apiakó.

Kuo 'osi 'i ai 'eku tama kuo lēsisita-hū 'i ha 'apiako Pule'anga NSW ko ha toko taha ako mei tu'a mei he 'ēlia 'atā-ke-huú. 'E lava nai ke u lēsisita-hū 'eku fānau kehé 'i he 'apiako ko iá?

E fakafalala 'eni 'i he lahi 'o e 'apiakó:

- Kapau 'oku 'ikai **ofi hake** 'apiakó ki he'ene **buffer**, 'oku totonu leva ke lava e fanga tokouá/tuonga'ané/ tuofāfiné 'o lēsisita-hū 'i he 'apiakó. Ko hono mo'oni', 'e fakamu'omu'a 'a e fanga tokoua/tuonga'ane/tuofāfine 'o e fānauako 'oku nau lolotonga lēsisita-huú, 'o ka malava, 'o laka ia 'i he ngaahi kole lēsisita-hū kehe mei tu'á.

- Kapau 'oku **ofi hake ki he buffer** 'a e 'apiakó, 'e fokotu'u leva 'e he 'apiakó ha pēnolo ki he lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá. 'Oku fakakaukau'i 'e he pēnolo 'a e ngaahi kole lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá 'i he taimi ko ia 'oku lahiange ai 'a e ngaahi kole mei tu'a kuo ma'ú 'i he lahi ko ia 'o e ngaahi faingamālie 'oku 'ataá mo te'eki a'u ki he buffer. 'Oku toe hoko 'i he'ene pehe ni', 'a e fakamu'omu'a 'a e fanga tokoua/tuonga'ane/tuofāfine 'o e fānauako 'oku nau lolotonga lēsisita-huú, 'o ka malava, 'o laka ia 'i he ngaahi kole lēsisita-hū kehe mei tu'á.
- Kapau 'oku **a'u ia ki he lahi 'oku lavá 'a ia ko e fonu** 'a e 'apiakó, 'e 'ikai leva te nau tali ha kole lēsisita-hū mei tu'a tukukehe ka 'i ai ha ngaahi tu'unga anga-makehe.

Kuo u 'osi tali ha faingamālie ke hū 'eku tamá ki ha 'apiako 'i he 2020 'oku 'ikai ko e 'apiako ia 'i hoku feitu'ú. Ko e hā leva e me'a 'e hoko he taimi' ni'?

'E hoko atu pē 'a e lēsisita-huú. Ko e ngaahi lēsisita-hū ko ia mei tu'a 'e tali kumu'a he Term 4 2019 ki he fānauako te nau kamata he 2020 'oku 'ikai totonu ke uesia kinauolu.

Ko e hā 'a e ngaahi tu'unga ki he lēsisita-hū 'i ha 'apiako 'oku 'ikai ko e 'apiako 'i hoku feitu'ú?

Ko e ngaahi 'apiako ko ia 'oku nau lava 'o tali 'a e ngaahi kole lēsisita-hū mei tu'a mei he feitu'u ko iá te nau fa'u ha pēnolo fili 'o e lēsisita-hū mei tu'á, kapau 'oku lahiange 'a e fiema'u 'i he lahi 'o e faingamālie 'oku 'i lalo 'i he buffer 'a e 'apiakó.

'Oku fiema'u 'a e ngaahi 'apiakó ke nau fakafaingamālie ki he komiuni'ī fakakó 'a e ngaahi tu'unga 'oku fai'aki 'a e fili'.

Ko hoku ngaahi tukungá 'oku faingata'a pea 'oku ou pehē ko e 'apiako 'eni 'oku lelei taha ki he'eku tamá. 'Oku mau nofo 'i tu'a mei he 'ēlia 'atā-ke-hū ki he 'apiakó. Ko e hā e me'a'oku totonu ke u fai'?

'Oku mahino kiate kinautolu 'oku 'ikai tatau 'a e ngaahi tūkunga 'o e tokotaha kotoa, pea 'oku 'i ai 'a e ngaahi taimi ia 'e 'i ai e ngaahi tūkunga anga-makehe mo mālohi 'e fiema'u ke fakakaukau'i.

Kapau 'oku pehē ni, 'oku totonu ke ke talanoa ki he puleako 'o e 'apiako 'i ho feitu'ú.

Fetu'utaki

Ki he ngaahi faka'eke'eke fakalukufuá, fetu'utaki ki he: 1300 679 332 pe 'imeili: DoEinfo@det.nsw.edu.au

Ki he ngaahi faka'eke'eke ki he lēsisita-huú, lea ki he 'apiako 'i ho feitu'ú. Kumi 'a e ngaahi fakakiiki ki he fetu'utaki ki he 'apiakó 'i he:

<https://education.nsw.gov.au/public-schools/going-to-a-public-school/finding-a-public-school>

Ngāue Fakatonulea Telefoni

Kapau 'oku ke fiema'u ha taha fakatonulea ke tokoni atu ke fetu'utaki ki he 'apiakó, tā ki e Ngaue Fakatonulea Telefoni' 'i he 13 14 50 'o kole ha taha fakatonulea 'i ho'o leá. Tala ki he toko taha tali telefoni' 'a e fika telefoni 'oku ke fie tā ki ai' pea 'e 'oatu 'e he toko taha tali telefoni' ha taha fakatonulea 'i he laini' ke tokoni atu ki he talanoá. 'E 'ikai 'eke totongi atu ki he ngāue ni.